

Sarah
Kaminsky

PADĚLATEL

ADOLFO KAMINSKY

Když budu hodinu spát,
třicet lidí
zemře...

Sarah Kaminsky

PADĚLATEL

ADOLF KAMINSKY

Sarah Kaminsky

PADĚLATEL

ADOLFO KAMINSKY

Když budu hodinu spát,
třicet lidí zemře...

*Přeložil
Tomáš Kybal*

Copyright © Calmann-Lévy, 2009
Published by arrangement with Lester Literary Agency
Translation © Tomáš Kybal, 2017
Czech Edition © Metafora, 2018

All rights reserved.

ISBN 978-80-7359-607-1 (pdf)

Leile.

ÚVOD

„Když chceš všechno vědět, tak mi řekni, co si myslíš, že víš o mém životě. Například kdy ses dozvěděla, že jsem byl v odboji?“

„*To fakt nevím. A už vůbec ne, žes byl padělatel. Kdybychom zůstali v Alžírsku, možná bych se nikdy nedozvěděla o druhé světové válce. Pro mě jsi byl mudžáhid, jak se říká.*“

„Ale potom, ve Francii, už jsi to věděla.“

„*Ne hned. Tys nám o tom nevykládal. Vyrůstala jsem v domnění, že jsem dcera terénního kurátora, který pomáhá mladým delikventům, aby se zařadili do společnosti. Že jsi jim nacházel práci a učil je fotit. Ale když jsem pozorně poslouchala rozhovory dospělých, po kouskách jsem získala pár vodítek. V informacích, které jsem dostávala, bylo všechno zmatené. Pochopila jsem až následkem sledu vnějších událostí. Byl to ten článek v krajně pravicovém deníku Minute, pamatuješ?*“

„Samozřejmě, dokonce jsem si ho schoval. Tu máš, podívej.“

„*Bývalý padělatel mění morálku. Někdejší padělatel dnes bdí nad dobrými mravy mládeže – bývalý člen Jeansonovy sítě podporující Alžírany z Fronty národního osvobození¹ proti Francii má nyní na starost pomoc našim delikventům z Maghrebu, aby se navrátili do společnosti ... ‘Tak jo!’*“

„Když vyšel tenhle článek, někteří mladí, o které jsem se staral, kolem toho dělali vtipky, ostatně dost nevkusné. ‚Mám příbuzného, co by potřeboval papíry,‘ nebo ‚Potřeboval bych pár tisíc franků.‘“

¹ Front de Libération Nationale, FLN – alžírská nacionalistická strana a hlavní politická i vojenská síla bojující proti setrvání země ve svazku s Francií. V roce 1954 zahájila alžírské povstání. (pozn. red.)

„Vzpomínám si, jak jsi mnohem později zakládal náš spis o udělení francouzského občanství, viděla jsem ty dokumenty. Byl tam jeden, který vzbudil mou pozornost. Vděčně ti děkovali za tvou práci ve špionážních a kontrašpionážních službách francouzské armády v roce 1945. Řekla jsem si – ty brdo, můj táta je tajný agent! Podle toho, z jakého úhlu jsem se na tebe podívala, jsem viděla: padělatel, odbojář, hrdina, zrádce, tajný agent, psanec, mudžáhid...“

„A co sis o tom myslela?“

„Že to budu muset jednoho dne objasnit. Hele, udělala jsem si seznam osob, kterých bych se na tebe ráda vyptala.“

„Ukaž... Poslyš, to je ale dlouhý seznam. To bude složitě. Skoro všichni už jsou mrtví.“

Když jsme vyškrtali jména všech osob, které nebudu moci vypovídat, zúžil se můj seznam na polovinu. „Aspoň budeš mít má práce,“ zažertoval otec, jako pokaždé, kdykoliv se dotkneme nějakého bolestného tématu.

Smrt, čas. Udal mi důvody, proč budu muset tu knihu napsat rychle. Než bude moc pozdě. Aby nezemřel se svými tajemstvími, se svým příběhem, aby záhady jeho života nezůstaly bez odpovědi.

Musela jsem podniknout dvouleté pátrání a asi dvacítku rozhovorů, abych se seznámila s mužem jménem Adolf Kaminsky. Já, která ho znala jen jako „tátu“. Dešifrovat zámlky, zaznamenat mezi řádky jeho monotónního líčení to, co se slovy nevyjadřuje, pochopit podobenství a nalézt poselství zasunutá pod řadou drobných příběhů, jimiž se plnily mé zápisníky. A někdy jsem potřebovala pohled druhých na něj, abych pochopila jeho volbu, jeho život padělatele v podzemí, jeho politickou angažovanost, jeho nepochopení společnosti i nenávisť, kterých byl plný, i jeho snahu budovat svět práva a svobody.

1

Paříž, leden 1944. Dojdu ke vchodu do metra Saint-Germain-des-Prés, neztrácím čas a zapadnu tam. Musím na východ Paříže, směrem na Père-Lachaise. Vyberu si sedadlo stranou od ostatních cestujících. V kufříku, který k sobě tisknu, mám cenný obsah. Počítám ubíhající stanice. République, víc než tři. Z vedlejšího vagonu se ozve nějaký hluk a hlasy. Metrem už pár vteřin zní signál a přitom se dveře nezavírají. Hlasy přehluší zvuk kroků, hlučných, rázných, dost zvláštních. Okamžitě je poznávám. V hrudi mi sílí palčivá bolest, právě ve chvíli, kdy patrola milicionářů, s viditelnými páskami a baskickými barety naraženými na lebkách s vyholeným zátylkem, vrazí do soupravy metra. Znamení řidiči a dveře se zavřou.

„Kontrola dokladů! Celková prohlídka!“

Neotáčím se k nim. Čekám, až na mě dojde řada, úplně na konci vagonu. I když jsem na policejní kontroly už dávno zvyklý, dnes mám strach.

Zachovat klid, zamaskovat emoce. Hlavně ať mě nezradí, ne dnes, ne teď. Zabránit, aby mi noha vyklepávala imaginární takt nějaké zuřivé hudby. Zabránit té kapce potu, aby se mi zaperlila na čele. Zastavit příval krve do žil. Zpomalit srdeční tep. Dýchat pomalu. Potlačit strach. Utajit úzkost. Být stoický. Všechno je v pořádku. Musím splnit poslání. Nic není nemožné.

Tamhle, hned za mnou, se prohlížejí doklady, prohledávají tašky. Musím vystoupit na příští stanici. Před každými dveřmi stojí milicionář. Je jasné, že nemám žádnou šanci uniknout kontrole. Tak se sám od sebe zvedám a jdu sebevědomě ukázat papíry milicionáři, který

se ke mně blíží, a přitom mu rukou ukazují, že musím brzy vystupovat. Začne nahlas číst informace napsané v mém průkazu totožnosti: „Julien Keller, sedmnáct let, barvíř, narozený v Ain, v departementu la Creuse...“ Obrátí legitimaci, aby si ji prohlédl ze všech úhlů, přerývaně zdvihá svá podezíravá očka, zkoumá mou reakci. Víím, že nemůže vytušit můj strach, vypadám klidně. Také s jistotou víím, že mé papíry jsou v pořádku. Vyráběl jsem je ostatně sám.

„Papíry v pořádku... Keller, to je z Alsaska?“

„Ano.“

„A co tady v tom máte?“

Tomu přesně jsem se chtěl vyhnout. Milicionář ukazuje na kufřík, který mám v ruce a jehož držadlo nervózně svírám. Na chvíli si myslím, že se mi hroutí půda pod nohama. Chtěl bych vzít nohy na ramena a zmizet odtud. Ale jakýkoliv pokus o útěk by byl marný. Krev mi ztuhne záchvěvem paniky. Musím zaimprovizovat, a rychle. Zatvářít se překvapeně, jako ten největší blbec.

„Jste snad hluchý? Co máte uvnitř?“ ptá se milicionář zvýšeným tónem.

„Svačinu. Chcete se podívat?“

Slova doprovodím gestem, otevřu kufřík. Žádný problém, je tam opravdu svačina. Snad dost velká, aby zakryla to, co musím za každou cenu skrýt. Následuje vteřina váhání, milicionář mě upřeně pozoruje, pátrá v mém pohledu a hledá v něm nějakou trhlinu. A tak mu věnuji svůj nejnaivnější úsměv. Něco, co mi vždycky šlo, pokud bylo třeba: vypadat pitomě. Následující vteřiny se vlečou jako hodiny. Dojeli jsme na stanici Père-Lachaise a vlak hvízdá zavíráním dveří.

„Dobrá, můžete jít.“

Moc dobře si pamatuji na ostré závany větru nad rovy hřbitova. Sedím na lavičce v jedné hřbitovní aleji Père-Lachaise, ale nepřišel jsem tam rozjímat. Zuby mi cvakají. Chvějí se po celém těle. Musel jsem vystoupit z metra

a dovléct se na hřbitov, kde jsem našel samotou potřebnou k tomu, abych přišel k sobě a dal volný průchod citům skrytým pod zdánlivým klidem. Říkal jsem tomu retrospektivní šok. Vypuzení potlačených emocí z těla. Zbývalo mi už jen trpělivě čekat, až se mi puls navrátí do normálu, až mi z rukou ustoupí křeč a zase se rozhybají. Kolik času jsem potřeboval? Nevím. Snad pět nebo deset minut. Než mi začne být zima a vzpomatuji se. Než si vzpomenu, proč a kvůli komu tam jsem, proč riskuji, a připomenu si naléhavost své výpravy. Právě tato naléhavost mě vytrhla z mé otupělosti v těžkém tichu hřbitova a připomněla mi, že už nemohu ztrácet ani minutu. Není čas na to, cítit se zdrcený či cítit soucit, obavy nebo sklíčenost.

Chystám se vyrazit dál. Než vstanu, otevřu obezřetně kufřík, abych se naposledy přesvědčil. Nadzdvihnu sendvič. Je tam všechno. Můj poklad. Padesát nevyplněných francouzských průkazů totožnosti, pero, inkoust, razítka a sešívačka.

Toho dne, jako tolik jiných předtím, klepu na všechny dveře ze seznamu, který jsem dostal den předtím a který jsem se celou noc učil zpaměti. Jména a adresy desítek židovských rodin, které podle toho, co mohla síť zjistit díky infiltrovaným komplicům, budou druhého dne za svítání pozatýkány. Jdu po bulváru Ménilmontant, pak po rue Couronnes a dojdu k uličkám přiléhajícím k bulváru Belleville. Pokaždé se k těm neznámým jménům přiřadí nové tváře. Na rue du Moulin-Joly rodina Blumenthalových. Maurice, Lucie a děti, Jean, Éliane a Véra, přijali falešné papíry, odcházejí do ilegality.

V nejlepším případě mají u sebe fotky, které mi stačí připnout k nepoužitému průkazu totožnosti, jež pečlivě vyplním písmem úředníka z radnice. Někdy přijmou falešné papíry, ale nemají nutné náležitosti pro výrobu „na místě“. Berou nicméně mou návštěvu vážně a ujišťu-

jí mě, že příští den v době štáry nebudou doma. Někteří mají strýčka, přítelkyni, bratrance, u kterých se mohou schovat. Jiní nemají nikoho. Jsou tací, co napřed odmítnou a pak si to rozmyslí, když je ujistím, že má nabídka je zdarma. Všechny ale bohužel není snadné přesvědčit. Toho večera to byla například madam Drawda z rue Oberkampf. Vdova, jež mě ohromila svým nerozumem, tvrdohlavostí, s níž mě považovala za nečestné individu-um. Když jsem jí nabídl nové doklady, urazila se: „Proč bych se měla skrývat? Nic jsem neudělala a má rodina je francouzská po několik generací!“ Stačil jsem přes její rameno zahlédnout prostřený stůl v salonu, kolem nějž způsobně večeřely čtyři děti. Zkusil jsem všechno, abych ji přesvědčil. Vysvětlil jsem jí, že moje síť se zabývá skrýváním dětí, které by tak byly umístěny někam do bezpečí, k čestným lidem, na venkov, a že ona by o nich dokonce mohla mít zprávy. Ať jsem ji zapřísahal, jak chtěl, neposlouchala mě, nechtěla mě poslouchat a zachovala si svůj pohoršený postoj. Nejvíc mě zarazilo, že poté, co vyslechla mé vyprávění o tom, co jsem viděl na vlastní oči během své internace v táboře Drancy, o plných autobusech odjíždějících na smrt, tisících deportovaných, chladně odvětila, že tábory smrti neexistují a že nevěří lžím anglo-americké propagandy. Pak, když se na vteřinu odmlčela, mi začala vyhrožovat a varovala mě, že jestli okamžitě neodejdu, zavolá policii. Takže nepochopila, že policie, ta, která ji zítra přijde i s jejími dětmi zatknout, tu není na jejich ochranu?

Nesl jsem svůj kufřík a svou bolest jako břemeno a pokračoval jsem v cestě, ode dveří ke dveřím, v hlavě jsem si je počítal a sestavoval seznamy budoucích ilegálů na jedné straně a deportovaných na druhé. O těch jsem předem věděl, že si je budu navždy pamatovat, že má paměť nedokáže nikdy úplně vymazat jejich jména a jejich obličeje. Že z nich budu mít noční můry. S vědomím, že jsem možná posledním svědkem jejich svobody, jsem se

pokoušel udělat jim někde ve svých vzpomínkách místočko.

Ať jsem sebevíc pospíchal, ledová temnota zimních nocí nakonec smetla poslední paprsky ryzího únorového slunce. Když se za mnou zavřely dveře na poslední adrese, bylo už dávno po zákazu vycházení. Musel jsem se proměnit ve stín, plížit se podél zdí, vyhýbat se světlu kandelábrů, tlumit krok, sklouznout k zemi a zmizet. Ale především najít nějakou telefonní budku, abych informoval svůj kontakt, že můj úsek je hotový. Vytočit číslo, sdělit kódovaný vzkaz a teprve pak se budu moci vrátit domů.

Po dvaceti minutách úzkostné chůze jsem konečně v dáli zahlédl obrysy cihlové budovy Domova pro mladé muže, z nějž se později stal Palác žen. Tehdy to zařízení fungovalo jako ubytovna pro studenty a mladé dělníky. Bylo to velmi laciné a já tam byl v nájmu, než si najdu něco lepšího. Když jsem přišel k mříži, několikrát jsem stiskl zvonek, ale nikdo mi neotevřel. Byla mi zima, měl jsem zmrzlé nohy a trčel jsem venku během zákazu vycházení. Zdálo se mi, že všude v přítmí vidím hrozné postavy, stíny, slyším nějaké hlasy. Cítil jsem, že jsem v nebezpečí. Nebylo kam jít. Byl jsem naprosto vyčerpaný. Poté, co jsem naposledy marně zazvonil, jsem se schoulil ve vchodu sousedního domu a vsedě na schodech, s hlavou zabořenou mezi rameny a pažemi obtočenými kolem těla, jsem čekal na rozednění. Neschopný zavřít oči, trhal jsem sebou při každém závanu větru, pořád jsem myslel na madam Drawda a na všechny, které se mi nepodařilo přesvědčit, zvláště na jejich děti. Cítil jsem nějaké provinění a přitom jsem nemohl určit jaké. Bylo mi líto, že jsem nedokázal nalézt ta správná slova, přesnější, přesvědčivější. Chtěl jsem věřit, že mé snahy, stejně jako snahy mých kamarádů, nebyly k ničemu. Nerezignovat. Říkal jsem si, jestli „Vydra“ dokázal dokončit svou pochůzku před zákazem vycházení, jestli dokázal rozdat víc papírů než já. Doufal jsem, že ho nezatkla policie. Kdyby ano, znamenalo by

to, že je už mrtvý. Byl leden roku 1944. Oproti tomu, co stálo v mých papírech, mi nebylo sedmnáct, ale právě osmnáct. Omladil jsem se o rok, abych unikl STO.² Po dětství prudce přerušeném začátkem války jsem se ještě necítil úplně dospělý, ale bylo mi jasné, že z dítěte už ve mně není nic.

Dobře jsem věděl, že všichni policisté jdou po stopě pařížského padělatele. Věděl jsem to, protože jsem našel způsob, jak vyrábět takové množství falešných dokumentů, že jimi byla velmi brzy zaplavena celá severní oblast až po Belgii a Nizozemí. Kdokoliv sháněl ve Francii falešné doklady, věděl, že pokud naváže kontakt s kteroukoliv větví hnutí odporu, okamžitě je dostane. A tak samozřejmě, když to věděli všichni, věděla to i policie. Čím víc jsme jich vyráběli, tím víc bylo třeba zvyšovat opatrnost. Hlavní výhoda, kterou jsem měl nad policejními složkami, byla ta, že oni pátrali po nějakém „profesionálním“ odborníkovi, který má stroje, tiskařské lisy, továrnu na papírovou hmotu. Nikoho z nich by tenkrát nenapadlo, že padělatel, kterého hledají, je jen kluk.

Naštěstí jsem nebyl sám. Vedoucí laboratoře se jmenoval Sam Kugiel, bylo mu čtyřiaadvacet let. Měl přezdívku „Vydra“. Bývalá odborná vedoucí Renée Glucková alias „Lekníka“, chemička, které bylo také čtyřiaadvacet let, mi přenechala své místo a zabývala se transporty dětí a přecházením hranic. Jejich přezdívky pocházely z příslušnosti k organizaci Francouzští izraelitští průzkumníci (EIF),³ kde se před začátkem války seznámili. V laboratoři byly také Suzie a Herta Schidlofovy, sestry, jedna dvacetiletá a druhá jednadvacetiletá, studentky z umělecké akademie, jejichž přínos byl obzvláště cenný, jak pro náruživou práci, tak pro jejich věčně dobrou náladu. Takové bylo

² Service du travail obligatoire, povinná práce v Německu, podobně jako v Československu totální nasazení.

³ Éclaireurs israélites de France, EIF.

složení „slavné“ laboratoře na falešné papíry tajné 6. sekce UGIF⁴ čili „Šesté“. Kromě nás pěti neznal adresu laboratoře nikdo. O tomhle tajemství nevěděli dokonce ani naši vedoucí a nesměli se o něm za žádných okolností dozvědět. Díky přísnému dodržování tohoto pravidla jsme dokázali uniknout spoustě katastrof.

Jako krytí jsme hráli partu uměleckých malířů. Naše laboratoř na výrobu falešných papírů se nacházela v malé podlouhlé podkrovní místnůstce v posledním patře domu na rue des Saints-Pères číslo 17 a my z ní udělali malířský ateliér. Bylo to tam maličké, sotva patnáct čtverečních metrů, ale díky stropnímu oknu jsme měli krásné denní světlo. Celou délku místnosti zaujímaly dva stoly přiražené k sobě. Na jednom byly dva psací stroje. Na druhém pijáky. Na poličkách pověšených na zdech jsem rozložil všechny své chemické přípravky a různé inkousty, pečlivě roztríděné podle použití. A jelikož vedle leželo pár štětců, z ničeho nešlo usoudit, že nejde o nádobky s barvou a rozpouštědly. Abychom rozšířili naši pracovní plochu, smontoval jsem desítky plochých zásuvek jezdících pod oběma stoly. Sušili jsme tak velké množství dokumentů zároveň, zcela nenápadně. Ostatní stěny byly pokryty obrazy, které jsme pro zábavu sami narychlo namalovali a za nimiž jsme schovávali naši produkci falešných dokladů, než je předáme našim spojům. Každý z nás dodržoval určený rozvrh hodin, úřední hodiny, abychom nevzbudili pozornost domovnice, a čas od času jsme s sebou nosili malířské palety. Žádný soused se tak nevyptával na pachy z chemikálií. Stejně to platilo pro zřízence elektrických podniků, který přicházel odečíst stav elektroměru. Pokaždé, když vešel do laboratoře, poblahopřál nám k našim dílům. Jakmile dozněl zvuk jeho kroků na schodišti, propukli jsme ve smích, protože, a to mi můžeš věřit, naše obrazy za moc nestály.

⁴ Union générale des israélites de France, UGIF (Generální svaz francouzských izraelitů).

Zvláštností naší sítě bylo, že vznikla v rámci vládní židovské organizace UGIF, založené režimem ve Vichy a financované z peněz a majetku Židů, zabaveného státem. Jejím posláním bylo shromáždit Židy. UGIF umísťoval nezletilé do dětských domovů, umožňoval jim chodit do školy, zajišťoval jim slušné stravování, takže si mnozí mysleli, že jeho úmysly jsou naprosto čestné a upřímné. Ve skutečnosti francouzský stát našel spolehlivý způsob, jak připravit systematickou deportaci Židů pod pláštěm vysoké morálky a díky systému kartoték a perforovaných štítků získat náskok před všemi ostatními zeměmi: Židé, kteří neměli kam jít a měli zákaz pracovat, se nutně ocitali v závislosti na UGIF a stávali se obyvateli dobročinných ústavů. Tak byli označeni a brzy nato zadrženi. Jakmile někteří úředníci UGIF zjistili, že se nevědomky účastní na deportacích, rozhodli se založit ilegální sekci, kterou financovali odkláněním části prostředků, které měli spravovat. Nabírali dobrovolníky, zejména mezi členy EIF, Francouzských izraelských průzkumníků, protože byli mladí a poctiví a nechtěli nic jiného než vstoupit do hnutí odporu. Zpočátku tvořili hlavní část sítě. Šestá měla tedy výhodu, že měla díky dvojitém agentům s předstihem přístup k takřka úplnému seznamu osob, které měly být zatčeny, ať v zařízeních UGIF, nebo jinde.

Já byl poslední, kdo se dostal do laboratoře Šestá, ale hned po svém začlenění jsem musel přeorat všechny metody práce. Když mi Leknínka vysvětlila, že odstraňuje razítko *Žid* vatou namočenou do obyčejného zmizíku nebo vařícího louhu, málem mě omývali. Jejich metoda byla strašně riskantní. Hned jsem jim vysvětlil, že ve styku s pokožkou a potom se písmo o pár dní později znovu žlutě objeví. A že jestli nezneutralizují zmizík nějakou alkalickou látkou, bude dál leptat papír a ten pak bude

mít na zfalšované partii strukturu pijáku. Takže průkaz totožnosti bude nepoužitelný. Před jejich užaslýma očima jsem vytvořil vlastní chemické roztoky a ukázal jim, jak mají od nynějška postupovat. Pro mě to bylo velmi snadné. Všechny ty odborné znalosti jsem měl ze své barvířské praxe a z doby strávené u jednoho odborníka na mlékárenskou chemii. Ze svých učednických let v barvířství jsem věděl, jak obarvit bavlněnou nit a nedotknout se přitom vlněného vlákna, nebo naopak. S chemickými pokusy jsem ostatně začínal ve věku čtrnácti let, kdy jsem se pokoušel odbarvit takzvané „nesmazatelné“ inkousty. Vzdor letitým rozborům jsem žádný takový nenašel: smazat jdou všechny.

Nadšení, které jsem vyvolal, mě bavilo. Suzie mluvila o magii. Leknička se o pár dní později rozhodla, že se věnuje transportům dětí, když usoudila, že laboratoř na falešné papíry našla chemického inženýra, a tudíž ji už nepotřebuje.

To byl tehdy jen začátek. Následně začalo být čím dál složitější dokumenty falšovat a přitom počet žádostí o falešné papíry den ode dne narůstal. Když jsem vstoupil do sítě, Šestá už byla v úzkém spojení s ostatními židovskými sítěmi, Hnutím sionistické mládeže (MJS),⁵ Židovskou bojovou organizací (OJC),⁶ zdravotním střediskem v rue Amelot a Spolkem pro podporu dětství (OSE).⁷ Pak se k nám přidaly další sítě, například Hnutí národního osvobození (MLN),⁸ které dostávalo příkazy z Londýna, a tudíž jednalo společně s hnutím Boj za osvobození severu,⁹ ale také s komunistickými sítěmi, jako byli Svobodní střelci a partyzáni (FTP)¹⁰ a Přistěho-

⁵ Mouvement des jeunesses sionistes, MJS.

⁶ Organisation juive de combat, OJC.

⁷ Oeuvre de secours à l'enfance, OSE.

⁸ Mouvement de libération nationale, MLN.

⁹ Combat a Libération Nord.

¹⁰ Francs-Tireurs et Partisans, FTP.

valečtí pracovníci (MOI).¹¹ Organizovalo se jednotné hnutí odporu. Mezi různými sítěmi vznikaly vazby a každý mobilizoval své schopnosti k boji proti deportacím a k zakládání francouzských partyzánských oddílů – makis. Toto větvení umožňovalo výměnu stěžejních informací. Hnutí odporu, až dosud složené z malých izolovaných iniciativ a skupinek, dostávalo tedy pomalu uspořádaný tvar, formu chapadlovité chobotnice, kde byla každá frakce závislá na ostatních. My se stali nejvynalézavější a nejvýkonnější laboratoří ve Francii, jedinou, která měla kapacitu hromadné produkce, neboť jsem mezitím přišel na techniku, díky níž jsme nemuseli falšovat existující doklady, ale vyráběli jsme úplně nové, stejně věrohodné, jako by vyšly ze Státní tiskárny. Sám jsem si upravoval papír, aby byl lepenkový, vyráběl jsem si vlastní razítka prefektur a radnic.

Musím upřesnit, že jsem ve skutečnosti neměl jednu laboratoř, ale dvě. Jakmile se Maurice Cachoud, který měl na starost falešné papíry pro MLN, seznámil s mými výkony, zkontaktoval mě přímo, aby se dozvěděl, jestli mohu vyrábět štočky. Tehdy, abych se vyhnul příliš dlouhým přesunům a policejním kontrolám, jsem odešel z Domova pro mladé muže a ubytoval se v jiném penzionu v rue Jacob, hned vedle laboratoře Šesté. Narychlo jsem ze sebe udělal amatérského fotografa a kuchařka z penzionu, která si mě oblíbila, mi půjčovala pokoj nad tím mým, který si držela prázdný, protože si myslela, že v něm dělám fotografické pokusy. Ve skutečnosti jsem tam zařídil výzkumnou laboratoř na falešné papíry pro MLN.

Další pokojík pro služku, jehož adresa byla tentokrát naprosto tajná, protože jsem byl jediný, kdo tam měl přístup. Tam jsem v noci upravoval papír a díky postupům chemigrafie jsem donekonečna reprodukoval všechna razítka, hlavičkové papíry i vodotisky. Veškeré nové dokumenty pocházely z laboratoře v rue Jacob. Všechno tam

¹¹ Main-d'Oeuvre immigrée, MOI.

bylo improvizované, z materiálů z blešího trhu a kousků provázků. Na koleně se mi ale podařilo napodobit úžasně sofistikované stroje, hodné těch používaných v opravdových chemigrafických dílnách. Jelikož jediným účinným způsobem k rovnoměrnému rozprostření tekutiny citlivé na světlo na zinkografické desky byla odstředivá síla, vymyslel jsem odstředivku vyrobenou z kola z bicyklu. Z mé dýmky se stal skvělý nástroj na čištění papírů napadených kyselými látkami. Sloužila mi ostatně pouze k tomu, nikdy jsem nekouřil. Ze spojných a rozptýlných čoček brýlí a poloprůhledného zrcátka jsem okopíroval stroj používaný Leonardem da Vinci, který promítal virtuální obraz kresby – nebo razítka – k ruční reprodukci a umožňoval velmi přesný obrys. Všechno to bylo velmi podomácku vyrobené, ale jak účinné! A jelikož bylo pořád třeba něco vynalézat, trávil jsem tím spoustu bezesných nocí.

Každé ráno jsem mohl přenést nově vyrobené dokumenty do laboratoře Šesté k vyplnění, aniž bych přitom musel jet metrem, protože to bylo hned vedle.

Naše služby byly k dispozici všem. Objednávky jen přišly. Byly čím dál tím početnější. Přicházely z Paříže, ze svazu UGIF, z jižní zóny, z Londýna. Rytmus, který jsme museli udržovat, byl na hranicích možného, někdy to bylo až pět set dokumentů týdně.

Já a Vydra jsme obyčejně zajišťovali spojení, abychom posbírali všechny žádosti. Pamatuji si, že podobně jako já vypadal naivně a nevinně. To bylo naše nejkrásnější krytí. On byl malé postavy, pihovatý zrzavý blondýn. Malý nosík a šelmovský pohled. Dětský obličejíček, mladický, univerzální. To on byl nejčastěji v kontaktu s židovskými sítěmi. Já s MLN a s komunisty. Někdy se to ale měnilo, podle potřeby. Obyčejně jsme organizovali schůzky se spojky na nějakém frekventovaném místě v Paříži, nejlépe s nějakou ženou. Setkání vypadalo jako milostné dostaveníčko. Já přicházel vždycky jako první

a pokaždé jsem přinesl růži. S mojí „milou“ jsme pak šli na „procházku“ a přitom jsme se postarali, abychom na sebe vrhali něžné pohledy pokaždé, kdykoliv jsme cítili, že nás někdo pozoruje. Když jsme se rozcházel, oba jsme věděli, jaký úkol každý z nás má.

Toho dne jsem neměl schůzku s jednou z mých údajných milých, ale s Marcem Hamonem alias „Tučňákem“, mužem, který mě získal při mém vstupu do hnutí odporu a který byl také členem EIF.

Bylo mi jasné, že pokud Tučňák přichází osobně, musí mít tak naléhavý problém, že nemůže čekat, až bude mít čas některé z děvčat ze sítě. Měli jsme se setkat v zahradě Tuileries. Když jsem přišel, seděl na lavičce, obzvláště unavený a neklidný. Upozornil jsem ho, že od našeho prvního setkání zhubl. Načež se on rozesmál a opáčil mi stejnou mincí. Pak nasadil vážnější tón.

„Rádio Londýn včera sdělilo pár dobrých zpráv. Německá armáda ustupuje na všech frontách a my teď máme na své straně všechny armády v severní Africe. Problém je, že nacisti se rozhodli urychlit proces očisty a připravují na celém území obrovskou razii. Do tří dnů bude proveden simultánně zátah v deseti dětských domovech po celé pařížské oblasti. Mám pro tebe seznam. Potřebuju všechno, potravinové lístky, potvrzení o křtu, rodné listy plus průkazy totožnosti pro převaděče, jejich průvodní listy a kolektivní propustky.“

„Kolik?“

„Kolik dětí? Přes tři sta.“

Tři sta dětí, to znamenalo vyrobit přes devět set různých dokumentů. Do tří dnů to bylo nemožné! Žádosti obvykle přicházely po vlnách od třiceti do padesáti denně, někdy o trochu víc. Nebyla to moje první výzva, ale tentokrát jsem se tím šokem málem zhroutil. Když jsem se s Tučňákem loučil, měl jsem poprvé strach z nezdaru. Až dosud jsem vždycky dokázal z hromady různorodých poznatků dostat skoro zázračná řešení technických problémů. Čím víc se papíry zdokonalovaly, tím víc bylo tře-

ba vymyšlet, prokazovat vynalézavost, jak zfalšovat nezfalšovatelne s tím málem prostředků, které jsem měl. Jenže tentokrát už nešlo o „řešení“, ale o „kvantitu“, a já věděl, že jsem dosáhl maxima produktivity. Hodiny dne se nedají stlačit a bohužel ani nafouknout. Na přemýšlení nebyl čas. Bylo třeba napřed vyrobit papír, slisovaný, pěkně kompaktní, nebo jemný, zrnitý či hladký, podle povahy dokumentů, které se mají vytvořit. Spěchat. Stopky byly spuštěny. Závod začal. Závod s časem, se smrtí.

Jakmile po schůzce s Tučňákem bez dechu přiběhnu s kufříkem nových dokumentů k vyplnění do laboratoře Šesté, najdu tam Vydra, Suzie a Hertu, kteří na mě věrně čekají. Ale překvapí mě, že je s nimi Leknínka. Od té doby, co si nabrala jiné úkoly, jí bylo v laboratoři vidět zřídkakdy. Všichni na mě ohromeně zírají. Oznamují mi, že o těch třech stovkách dětí už vědí, což vysvětluje návrat Leknínky, jež mi přišla na pomoc. Ale Vydra navíc právě obdržel žádost od MOI, která potřebuje papíry pro maďarskou sekci. Všichni na mě tázavě hledí. Chtějí vědět, jestli na to má laboratoř opravdu kapacity.

Položím na stůl krabice s nevyplněnými papíry a tónem, který odpovídá okolnostem, dám signál.

„Děti přednostně!“ dodá Leknínka.

Laboratoř se okamžitě pustí do práce. Leknínka u řezačky, aby odstříhala karty. Suzie u přebarvování. Herta u ručního vyplňování a u psacího stroje. Jediný Vydra, jenž se obyčejně nikdy nezabývá výrobou, ale všemi administrativními údaji, se točí zmateně kolem.

„Jestli nám chceš pomoci, můžeš už razítkovat a podepisovat dokumenty.“

Okamžitě se pouští do práce, zatímco já doklady „ostaršuji“ pomocí válcovité mašinky vlastní výroby, do níž sypu prach a tuhu z ořezaných tužek a přitom otáčím klikou a posouvám je tak, aby se ušpinily a ošoupaly a nevypadaly moc nové nebo přímo čerstvě vytištěné.